

MODCHE a RÉZI

Vojtěch RAKOUS

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatel venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strasti kolem „vhodných vánočních dáreků“ a nezapomeňte ani na kapitolu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

VOJTĚCH RAKOUS

Modche a Rézi

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

VOJTĚCH RAKOUS

Modche a Rézi

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-40-4 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-41-1 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-42-8 (formát MobiPocket)

Výrazy a pojmy

<i>Adonoj Elohejnu</i>	Hospodine, Bože náš
<i>barches</i>	sabatový chléb, nebo také <i>chala</i> , vypadá podobně jako vánočka
<i>eriv</i>	předvečer
<i>eriv pesach</i>	předvečer židovských Velikonoc
<i>havdule</i>	konec sabatu
<i>chevre</i>	bratrstvo
<i>chevre-kadiša</i>	svaté bratrstvo, pohřební bra- trstvo
<i>chumec</i>	vše kvašené
<i>chumiš</i>	Tóra, pět knih Mojžíšových, lidový výraz
<i>jom kipur</i>	den smíření, významný židov- ský svátek
<i>jomtivik</i>	sváteční
<i>kadiš</i>	židovský chvalozpěv, modlitba za mrtvé
<i>kašer, košer</i>	vše co je povolené, vhodné, správné, čisté
<i>košerování</i>	způsob porážení zvířat a přípra- va masa
<i>lehavdil</i>	úslolí, přirovnání
<i>macelokš</i>	sladký nákyp
<i>macesy</i>	nekvašený chléb, který se jí o pesachu
<i>mazltov</i>	gratulace, hodně štěstí
<i>mišebejrach</i>	modlitba, požehnání, zdravice
<i>oliv bejs</i>	karty, hra jedenadvacet

<i>omejn</i>	amen, konec modlitby
<i>pesach</i>	židovské Velikonoce
<i>purim</i>	židovský "masopust", též Svátek losů
<i>roš hašono</i>	židovský Nový rok, Vysoký svátek
<i>sedere</i>	<i>sidra</i> , týdenní oddíl Tóry
<i>sedr</i>	slavnostní večere s přesně stanoveným průběhem
<i>šábes</i>	sedmý den v týdnu, věnovaný odpočinku, jde o nejdůležitější židovský svátek
<i>šames</i>	správce synagogy
<i>šarbilach, šarbile</i>	střípek pro štěstí
<i>šema (šma) Jisroel</i>	modlitba, židovské vyznání víry
<i>tachrichim</i>	pohřební rubáš
<i>tam</i>	chut'
<i>unbešrije</i>	žehnej Bůh
<i>vykašerovat</i>	očista nádobí podle náboženských předpisů

Výrazy a pojmy zůstaly v nezměněné podobě tak, jak je použil autor v textu.

Před svátky

Začalo to hezky dlouho před vlastními svátky. Sníh ještě ležel na dvorku i na zahrádce Korefovny chaloupky a občas si zarejdl a zadovádl vzduchem. Mrazy už arcíť nebyly tak kruté a vlažnější větry, vanoucí čím dále častěji vesnicí, dávaly tušiti blížící se jaro. V takovém, jinak mnohoslibném čase brávaly Modcheho předsváteční útrapy počátek.

„Poslyš, Modche,“ – podle matriky se vlastně jmeno-
val Mordechaj, ale celý svět i Rézi, vlastní jeho
žena, říkaly mu zkrátka Modche –, „poslyš, Modche,“
řekla tedy Rézi, „bude pomalu čas objednat macesy.“

„Macesy?“ divil se Modche, „a co už zase počínáš
bláznit, Rézi?“

„Nic neblázním, Modche, za pět neděl jsou svátky
a to mne znáš, že já mám ráda všecko včas
a v pořádku. A to ti řeknu, Modche, raději hned –
z Vojkovic letos macesy nechci.“

Vojkovice byly sídlem náboženské obce, kam
Modche přináležel, a vojkovický šames pekl odjakživa
pro okolní ovečky macesy.

„Co zase máš proti vojkovickým macesům?“ ptal se
Modche.

„Mám, Modche, to víš, že mám. Loni jsem náho-
dou viděla, jak je pekli. Když si na to vzpomenu, ještě
dnes je mi špatně od žaludku. Všude plno smetí, pavu-
čin – hanba povídat.“

Modche povážlivě vrtěl prošedivělou hlavou.

„A víš ty, Rézi, jestli to jinde není ještě horší?“

„Ať je, nebo není. Co oči nevidí, srdce neželí. Povídala Felixka, nejlepší macesy že jsou z Libčan, tuze prý čisté a chutné. Tam dopíšeš a hned.“

Modche s mnohými ach a ouvej si připravil všecko k psaní a nasadil si brejle.

„Tak co mám psát?“

„Co bys psal? Aby nám poslali macesy!“

„Ale kolik?“

„Už to zase nevíš? Přes třicet roků jsme Spolu a každý rok ti říkám: Modche, napiš si, kolik jsme letos měli macesů... Ale kdepak! Kdyby se tě někdo zeptal, kolik loni Štěpán nebo Verfel utržili za jalovice, to víš na krejcar, ačkoliv ti po tom nic není, ale co bys...“

„Tak řekni zkrátka kolik a nekaž.“

Rézi však ještě hodnou dobu kázala, než konečně Modchemu naznačila, kolik balíků macesů má objednat, a výslovně musí v dopise podotknout, že macesy musejí být čisté, suché, dobře vypečené, a ne snad aby byly znečištěné popelem, nebo snad dokonce aby byly – chraniž pánbu – připálené. Dopis šťastně odeslán a následující týden uplynul ještě v obvyklém klidu.“

Jednou podvečer však vracel se Modche, nic zlého netuše, z hauzíru, a sotva vkročil na dvorek, div pod ním leknutím nohy neklesly. Celá jeho jindy tak klidná chaloupka byla obrácena vzhůru nohama. Na dvorku plno slavníků, polic, putynek, lavic a všeho možného domácího nářadí. Uvnitř v sednici a v komoře nebyla jediná věc na svém místě. Postele rozebrané, židlice a stoly vzhůru nohama, nádobí po peci rozestavěné

a všude nalito vody jako při potopě světa. Ani sousta vařeného jídla nikde a zima všude jako na Sibíři...

Pro tuhle každoroční spoušť měla Rézi jediné pojmenování: předsváteční úklid. A když Modche činil námitky – arciť že jen krotké a nesmělé námitky – proti tomu hroznému řádění v tiché, jinak jeho domácnosti, spouštěla Rézi hned na celé kolo: „Což ty, ty bys třeba v samé nečistotě shnil, tobě by to bylo jedno. Tvoje jediné štěstí je, žes mne dostal za ženu. Nebýt toho, v samém nepořádku bys zašel, načisto zašel, věř mně, Modche. Ale tohle uklízení už je tak v rodě, já jsem rozená Kantůrková, to mne znáš, a co pochází z našeho roku a co má jméno Kantůrek – to sobě, Modche, pamatuj –, to sobě potrpí na úklid, na pořádek a na čistotu. Tobě, Modche, je arciť každé uklízení solí v očích, já to dobře vím, ale to již je tak v rodině. To sice, Modche, víš, že já nic proti tvé rodině nebo tvým přátelům nemám – bůh by mne za to musil trestat, copak je mi konečně také po nich –, ale co se týče pořádku a úklidu, to se tvůj rod s mým rodem měřit nemůže, povídám, Modche, nemůže, a to si můžeš říkat, co chceš,“ s důrazem Rézi stála na svém, ačkoli chudák Modche ani nedutal.

Celý nekonečně dlouhý týden trvalo toto hrozné řádění v Modcheho domácnosti. V tom týdnu Modche časně ráno odcházel, a pokud jen možno bylo, pozdě večer přicházel domů. Za celý ten týden pořádně se nenajedl a pořádně se nevyspal. Konečně „uklízení“ přece jen šťastně ukončeno. Všecko bylo vybileno, vydrhnuto a vycíděno. Ani na půdě, ani na mlátku, ba

ani v kurníku nebylo prášku a nikde přes kříž stéblo přeloženo.

Nyní však nastávaly Modchemu útrapy nové. Počínalo období takzvané „hadrové“. Rézi měla totiž podivnou, velmi nebezpečnou mánii. Modche ve své prostotě říkával, že má „hadrovou nemoc“. Kde se mohla dopídit prázdného pytle, zmocnila se ho okamžitě, rozstříhla vedví, čistě jej vyprala, ovroubila a vyzáplatovala a pak jej uschovala na půdu k ostatním. Už jich tam za těch třicet a několik let, co byla vdaná, měla celý stoh. A pořád ještě sháněla, nic jinak, než jako by na té velkolepé sbírce pytlových hadrů závisela spása její duše. Tyto pytlové hadry byly její pýchou a chloubou, a když takové předsváteční „uklizení“ bylo skončeno, snesla z půdy všechny tyto své drahocenné poklady a pokryla jimi pečlivě podlahy v sednici, v komoře a v sínce. Divže jimi i střechu a dvorek nepokryla. A že těch hadrů stále přibývalo, byla Rézi poslední léta nucena dávat je dvojatě, vždy dva a dva na sebe.

Toto hadrové období bylo pro Modcheho cosi přímo děsivého. Když přišel domů, ať bylo venku sucho, nebo mokro, vždy hned na dvorku musil se vyzout z bot a vkročit do síňky bosou nohou jako do nějaké svatyně. V sínce za dveřmi měl přichystané bačkory a v těch teprve bylo mu dovoleno vejít do sednice. Vchod do komory měl v tyto dny vůbec a bezpodmínečně zakázán. V sednici čekaly ho nové svízele. Tyhle hadry ve své rezné jednotvárnosti byly odvždycky Modcheho neštěstím. Hned když poprvé přišel k Rézi na námluvy, sotvaže vkročil do sednice,

zamotal se do hadru na podlaze. Rézini rodiče si také potrpěli na hadry – to už tak bylo v rodině – a chudák Modche se natáhl jak široký, tak dlouhý. Po všech cestách dovedl Modche kráčet, po dobrých i po špatných, ale po těchhle hadrech chodit nedoved – za živý svět nedoved! Jakmile na ně vkročil, nohy se mu do nich zapletly, a byl rámus.

„Už mne zase chceš připravit do hrobu, Modche?“ naříkala Rézi. „Což nemůžeš ty nohy –“ vlastně Rézi tyto Modcheho končetiny pojmenovala mnohem horším jménem – „zvedat jako jiní lidé? Já se dřu ve dne v noci, div duši nevypustím, jen aby byl všude pořádek, a on přijde a zrovna schválně mi skope všecky hadry.“ Modche nikdy ani nedutal. On vždy jen v těchhle dobách děkoval bohu, že nemají děti, protože by si musily chudinky v těch hadrách najisto polámat nohy.

V tom čase nastala u nich velká nouze o jídelní náčiní. Čtrnáct dní před svátky ukládala Rézi všední nádobí na půdu a dole nechala jen jeden talíř, jeden hrnek a jednu lžici. Těch čtrnáct dní před svátky nikdy nemohli oba manželé jíst současně, vždy musil jeden čekat, až se druhý nají.

Tehdy také už Rézi počínala zle hubovat, že objednané macesy ještě nedošly, a všecku vinu svalovala na Modcheho: on že jistě špatně napsal adresu. Modche děkoval bohu, když konečně přece přišel poslíček mukařovské pošty a přinesl avízo na došlé macesy. Vyřizoval, hned že si má Modche pro ně přijít. Macesy že se cestou nějak pochroumaly, že je to všecko rozbité

a plna že je toho kancelář. Pan poštmistr že se stuchá až jediná hrůza.

Sotva poslíček za sebou zavřel dveře, zle se Rézi pustila do muže. Tohle že bude pěkné nadělení. Macesy že budou napadrt' a budou se musit vyhodit. Ale pročpak on ji, Modche, neposlechl, když ona, Rézi, chtěla macesy vzít z Vojkovic? Je tam pár kroků a mohlo to být bez útrat a v pořádku. Ale nikdy nesmí být po jejím – bože, zastiň! –, to on si umíní, že objedná macesy až z pekla horoucího, odněkud z Libčan – bůhví, kdo mu to napískal –, a teď to má!

Nebyla to sice pravda, že Rézi chtěla macesy z Vojkovic a Modche z Libčan, opak byl pravdou, ale když ona Rézi byla taková, že všechno dovedla obrátit a všechno nehody svalit na muže.

Modche mlčky skláněl ustaranou hlavu, došel si pro Hanzalku a společně šli do Mukařova na poštu. Když tam Modche přišel do poštovní kanceláře, div neomdlel. Všude po podlaze, kam oko pohlédlo, samé macesy – vlastně jejich trosky. Macesy byly baleny v pouhém papíru, provázky se cestou zpřetrhaly, papír se protrhal, a tak došly macesy do Mukařova ve stavu přímo zoufalém. Bylo to všechno možné, jenom ne macesy. Nejspíš se to ještě podobalo řezance.

Za stálého láteření páně poštmistrova naložila Hanzalka macesové pozůstatky do nůše a ubírala se s Modchem smutně k domovu. Modcheho cestou napadlo, že snad nějaký tajný antisemita si na jeho macesech zchladil žáhu. Co takový maces potřebuje?

Lehko se domyslit, ale smutno vyprávět, jakého přivítání se doma Modchemu dostalo. Rézi div

o rozum nepřišla. A kategoricky prohlásila, ona že takové smetí do své počestné a čisté domácnosti nepřijme. Okamžitě ať to Modche s Hanzalkou odnesou zase zpátky do Mukařova na poštu a pan poštovník ať to hned pošle zase, odkud to přišlo. Však ona, Rézi, zná také chválabohu zákony a paragrafy.

A tak šli Modche s Hanzalkou se svým truchlivým nákladem do Mukařova. Na poštu až nedošli, neboť pan poštovník, jak je spatřil oknem, zdaleka již na ně volal, aby se neopovážili chodit mu s tím smetím na poštu, nebo že je rovnou vyhodí – jako že se Cmíral jmenuje!

A tak šli zase k domovu. Když přicházeli ke vsi, řekl Modche k Hanzalce: „Znáte, Hanzalko, moji. Kdybych ty macesy zase domů přinesl, chyt by se jí fantasy a já bych s ní neobstál. Půjdete humny, aby vás neviděla, a přes naši zahrádku dostanete se na dvorek. Vylezete tiše na půdu a vysypete ty macesy za komín. Až moje někam odejde, tak je uklidím. Doma řekneme, že pan poštovník už macesy poslal zpátky.“

Jak ujednáno, tak vykonáno. Než všeho do času, pámbu navěky!

V noci se strhl ukrutný vítr, otřásl základy Modcheho chaloupky, vyrazil vikýř u půdy, fičel a proháněl se půdou jako zběsilý a odnášel odtud na dvůr i náves celé spousty rozbitých macesů.

Ráno, ještě za tmy, kupil se kol domku zástup lidu a jeden přes druhého se divil, že zase židům padá z nebe mana jako za těch biblických časů.

„Tihle židé mají z pekla štěstí,“ mínil jeden soused, „ke všemu lehko přijdou. Našinec, když si mazance

neupeče, tak jich nemá, a jim ty macesy padají z oblak.“

Povstalým hlukem přivábena, vyběhla Rézi také ven, jen tak, jak vstala, v jedné spodničce a bez kazajky, a pohlédši kolem, rázem pochopila situaci. Chvilí zůstala všecka vyjevena, pak ale do ní vjel život.

„Modche! Modche!“ křičela, co měla síly, a běžela zpátky do sednice.

Ale Modche už byl tentam. Když slyšel venku hluk, vyhlédl oknem. Také on rázem prohlédl situaci a vzal spěšně do zaječích. Ani se s Rézi nerozloučil, na snídani nečekal, utekl a navrátil se až večer.

Týden se Rézi naň hněvala a den co den mu vařila zapražené brambory. To byla její obvyklá pomsta a zároveň i projev jejího nejvyššího hněvu. Ani to ji neudobřilo, když Modche s Hanzalkou přinesli z Vojkovic krásné, čisté a neporušené macesy – jeden jako druhý! Až teprv o eriv pesach se jí jazyk zase rozvázal. Poprvé po velkém „úklidu“ pouštěla muže do komory, aby si tam připravil sedr, a při té příležitosti naň poprvé promluvila. Nařizovala mu totiž, aby v komoře nic nezamazal, nerozházel, a hlavně aby neskopal hadry.

A dobrý Modche, připravuje si sedr, z hloubi své duše děkoval Všemohoucímu, že jeho předsváteční útrapy jsou – pro letošek – skončeny.

Kterak Modche a Rézi předčasně světili roš hašono

„Poslyš, Modche, kdypak máme letos svátky?“ Vzpomněla si jednoho dne Rézi znenadání.

„Svátky? Už zase Svátky? A jaképak svátky?“
zhrozil se Modche

„Jaké svátky... Přece roš hašono, jom kipur a ty ostatní!“

„Dej ještě pokoj... sotva jsme odbyli pesach, už zase honem straš s roš hašono. Abys potom nezmeškala! Kdepak mám už teď honem vědět, kdy bude roš hašono? Snad za tři nebo čtyři měsíce, což já vím?“

„Ale máš to vědět, Modche, kdopak se má o takové věci starat? To ti povídám, ať se mi to přezvíš včas. Až uhlídáš spomyšelského Hermanna, tak se ho zeptej, ten to jistě bude vědět.“

„Vždyť je dobře, Rézi.“

„To vím – dobře! U tebe je hned všechno dobře. A pak mi zase něco vyvedeš jako letos s těmi macesy. Pánbu mne netrestej, ale když ještě teď na to vzpomenu...“

„Tak už na to nevzpomínej.“

„A vidíš, Modche, budu na to pořád vzpomínat a do smrti na to budu vzpomínat. A kdybych sto let byla živa – jakože nebudu –, ale povídám, sto let kdybych byla živa, tak ti na to nezapomenu. A ještě na smrtelně posteli budu vidět, jak ty macesy lítaly Z půdy na náves.“

Modche šel spát – bylo to právě kvečeru –, jak činil vždycky, kdykoli jeho Rézi přicházela do řečnické nálady.

Uplynulo několik týdnů, když Rézi zase si vzpomněla na Svátky.

„No tak, Modche !“ řekla zostrá. „Víš-li pak už, kdy máme Svátky?“

Do Modcheho jako když udeří. Nevěděl doposud. Kde také se to měl dovědět? Kalendáře jakživi neměli – takový zbytečný výdaj by Rézi ani nedovolila – a jejich vesnička ležela tak načisto odloučena od celého světa, že málokdy se setkal s nějakým souvěrcem, a když přece, tedy Modche ani nevzdechl, aby se zeptal, na kdy připadají svátky. A do kostela, to chodil Modche pouze o velkých svátcích, neboť ve vojkovickém kostele se v novější době v obyčejné soboty nemodlilo, tehdy vykonávali příslušníci vojkovické kolatury pobožnost doma.

Proto také Rézina otázka Modcheho všecka zarazila a pomátla a chtěje se vyhnout jejímu kázání, řekl nazdařbůh:

„Za šest neděl už budou svátky, když to chceš tak zrovna vědět, od středy za šest neděl máme – dá-li nám toho pámbu dočkat – první den roš hašono.“

„Už za šest neděl?“ divila se Rézi. „A on to ví, a neřekne nic, to aby z něho člověk každé slovo zrovna páčil. Proč už jsi mi to neřekl? Přece musím zasadit husáka a pomalu se chystat k uklízení! Ale já říkám... já říkám...“

A Rézi říkala a dlouho říkala, Modche poslouchal jedním uchem a hrozně ho hryzlo svědomí, že Rézi tak

hanebně obelhal. Svatě si v duchu umiňoval, že své provinění co možná brzy napraví. Chtěl zrovna dojít do Spomyšle a zeptat se Hermanna, jak to letos s těmi svátky je.

Minul však jeden den, minul druhý, třetí i desátý a Modche na své předsevzetí zapomněl. Modche vlastně přemýšlel velmi málo, a není tudíž divu, že zakrátko celá ta příhoda se mu vytratila nadobro z mysli. A nemálo se podivil Modche, když jednoho dne kvečeru se vrátil domů a již na dvoře shledal neklamně známky obvyklých předsvátečních hrůz. Vyházené postele, různé nádobí, stolice a vůbec celý vnitřek domku byl zase vystěhován na dvorku.

Modche byl žalostně překvapen. „Prosím tě, Rézi, co už zase blázníš?“ zeptal se.

„Kdo blázní?“ utrhla se Rézi, „přeci jsou za čtrnáct dní svátky, či ne?“

„Za čtrnáct...!“

„No bodejťže, od středy za čtrnáct dní máme první den roš hašono.“

Ani už Modche nevzdechl, že on sám se vši určitostí Rézi tento den naznačil, a ani mu také nenapadlo pátrat, odkud Rézi vědomosti své čerpala. Jemu stačilo, že to řekla Rézi, a co Rézi řekla, to bylo svaté a nikdy dosud se Modche neodvážil pochybovat o Réziných slovech.

Tak nastaly v Modcheho domácnosti všechny ty známé trampoty a svízele: bílení, smejčení, kolikeré mytí a konečně veškerá ta příkladná a křišťálová čistota pokryta pečlivě dvojnásobnou vrstvou pytlových

hadrů. Od macesových svátků zase jich několik přibý-
lo, zaplat' pánbůh.

Den před eriv roš hašono zakošeroval Modche chu-
dáka husáka – dobře se vyved, buď bůh pochválen –
a v úterý o eriv roš hašeno bylo všecko v nejkrásnějším
pořádku. Když se zešeřilo, rozžhnuty šábessové svícny
a Modche i Rézi dlouho a zbožně se modlili, jak se to
vpodvečer tak velkého svátku sluší a patří. Ve sváteční
náladě odebrali se pak na lože a druhý den záhy si
přivstali, neboť do Vojkovic do kostela bylo dobré
půldruhé hodiny cesty. A Rézi si na to potrpěla, být
první v kostele a poslední jít z kostela.

Časně ráno, ještě bylo šero, kráčeli Modche a jeho
Rézi polní cestou k Vojkovicům. Oba svátečně vyšňo-
řeni v týchž šatech, ve kterých před třiceti lety stáli
spolu před oltářem bojkovického kostela. Jeho černé
šaty už byly sice notně rozežrány od molů, ale zato
Réziny hedvábné, černé oddávací šaty leskly se dosud
jako nové.

„Tak těžké hedvábí už se teď ani nedělá, říkávala
Rézi každoročně paničkám v kostele, hladíc láskyplně
své šaty. Taky její černý kapižon na hlavě byl z téže
těžké hedvábné látky jako šaty, a tak věru není divu, že
Rézi, když po boku svého Modcheho kráčela do koste-
la, vypadala přímo vznešeně, třebaže stříh šatu
a kapižon náležely k módě uplynulých desetiletí.

Modche a Rézi statně kráčeli vpřed a záhy octli se
v Kozomíně. Kozomín ležel v půli cestě mezi jejich
bydlištěm a Vojkovicemi a odjakživa stavivali se
v Kozomíně u Kantůrků a společně s nimi šli pak do
Vojkovic i z Vojkovic. i dnes tak mínili učinit, avšak za